

Buddha

En væsentlig forskel på vestlig og østlig tilværelsesforståelse er, at den ydre, konkrete virkelighed de fleste steder i Østen betyder langt mindre, end den gør i Vesten. Det østlige menneske er gennemgående indadvendt, mens vi er udadvendte – for os er den ydre, fysiske virkelighed den egentlige.

Denne forskellige virkelighedsoplevelse medfører stor forskel i forståelsen af religiøse myter og legender. Da det indre for det østlige menneske er det egentlige, er også legenden, der er et udtryk herfor, mere virkelig og betydningsfuld end f.eks. en historisk beretning. Om de enkelte elementer i en religiøs fortælling er historisk korrekte eller ej er uvæsentligt. Det, der betyder noget, er den symbolske værdi og betydning, som billederne i beretningen har.

Af disse grunde ved man meget lidt historisk om buddhismens grundlægger, Siddhartha Gautama, for man har ikke interesseret sig for den side af sagen; men en meget smuk og billedrig legende er overleveret om ham. Den vil vi analysere for at få en fornemmelse af den virkelighed, der gemmer sig heri.

Buddhalegenden

1. Uddrag af Buddhalegenden

Umiddelbart forud for sin sidste fødsel dvælede den vordende buddha, Boddhisattva, i Tus-hita-himlen (de tilfredses himmel). Ved tidens fylde bad guderne ham om at lade sig føde på jorden for at fuldkomme sin bestemmelse. Den ophøjede valgte selv tidspunktet, landet, slægten og den kvinde, han ønskede til moder. Det var dronning Maya, kong Çuddhodanas gemalinde, som den ophøjede udkårede.

Just på den tid blev midsommerfesten indvarslet i Kapilavasthu, mængden frydede sig,

og dronning Maya tog del i festen. Da fuldmånedagen indtraf, stod hun tidligt op, badede sig i vellugtende vande, bortskænkede fire hundrede tusinde guldstykker i almisse og deltog i festmåltidet, iført sit fineste skrud. Derefter besluttede hun at overholde de otte fastebud og trådte ind i sit smukt udstyrede sovegemak, hvor hun lagde sig på sit fyrstelige leje, faldt i søvn og drømte denne drøm:

De fire verdensvogtere løftede hendes seng og førte hende bort til Himalaya-bjergene.

Dér, på Manosila-sletten, lagde de hende under et mægtigt çalatræ, der var syv mile højt, og stillede sig ærbødigt ved hendes side. Derefter indfandt deres hustruer sig og førte hende til Anotata-søen, hvor de badede hende for at rense hende for enhver besmittelse, iførte hende himmelske klæder og overstrøede hende med himmelske blomster. Ikke langt herfra lå Sølvbjerget, og på dette et gyldent hus. Der redte de hende et himmelsk leje med hovedgærdet mod øst.

I skikkelse af en pragtfuld hvid elefant vandrede Boddhisattva omkring på Guldbjerget, som lå i nærheden. Fra dette steg han ned og nærmede sig Sølvbjerget fra nord. Han plukkede en hvid lotus med sin sølvhvide snabel, trompeterede højt og skred ind i det gyldne hus. Tre gange gik han rundt om moderens leje med højre side vendt imod hende, så berørte han hendes højre side og syntes at trænge ind i hendes liv. På den måde skete undfangelsen.

Næste dag, da dronningen vågnede, meddelte hun kongen sin drøm. Og kongen sammenkaldte fireogtresindstyve fremstående brahmaner¹, og efter at have bespist dem og opfyldt ethvert af deres ønsker fortalte han dem drømmen og spurgte dem, hvad den skulle betyde.

Vær ikke urolig, store konge, sagde brahmanerne, et barn er undfanget af din dronning. Det er en dreng og ikke en pige. Du skal have en søn. Og dersom han beslutter at leve som husfader, vil han blive en verdenshersker, men opgiver han husfaderens stand og trækker sig tilbage fra verden, så vil han blive en buddha, der skal fordrive syndens og dårskabens skyer fra denne verden.

I samme øjeblik Boddhisattva blev undfanget i moderens liv, rystede, dirrede og skælvede alle titusinde verdener, og de toogtrediv varsler indtrådte: Et mægtigt lyshav gennemtrængte de titusind verdener, blinde fik deres syn igen som af længsel efter at se hans herlighed, døde hørte, stumme talte, den pukkelryggede blev ret, den lamme genvandt evnen til at gå, alle fanger blev befriet for deres lænker, i alle helveder slukkedes ilden, sygdomme ophørte blandt menneskene, de vilde dyr

ængstedes ikke mere ... overalt dækkedes jorden med lotusblomster og fra himlen regnede det med blomster ...

Fødslen fandt sted.

I det samme indfandt sig fire forklarede ærkeengle med et gyldent net, hvori de modtog den vordende buddha, anbragte barnet foran moderen og sagde: Glæd dig, dronning, du har født en mægtig søn ...

De fire ærkeengle, som opfangede ham i det gyldne net, rakte barnet til de fire verdensvogtere, som lagde det på et blødt, sort tæppe af antilopeskind; verdensvogterne overhændede barnet til mennesker, som modtog ham i et stykke fint klæde. Og menneskene stillede ham på jorden, hvor han stod med ansigtet imod øst. Som et åbent rum lå udstrakt foran ham mange tusinde verdener, i hvilke guder og mennesker ofrede til ham røgelse og blomsterkranse ...

Ved den store årlige såfest var alt folket ude for at overvære markernes indvielse, når kongen pløjede for med den gyldne plov:

Der stod på den mark, hvor pløjningen skulle finde sted, et enligt rosen-æbletræ med tætte blade og dyb skygge under. Her lod kongen berede et leje for den unge prins med en tronehimmel over, besæt med guldstjerner og et forhæng omkring, og kongen satte tjenerinder til at våge over ham, mens han selv i kongeligt skrud omgivet af sit hof skred frem til stedet, hvor pløjningen skulle foregå. Her tog kongen guldploven, hofmændene tog sølvplovene og bønderne de andre plove, og så pløjede de marken op og marken ned – og festens pragt-udfoldelse var på sit højeste.

Også tjenerinderne, som sad bag forhængen, kom frem for at se på herligheden. Boddhisattva så sig omkring og opdagede, at han var ene; da rejste han sig hastigt og anbragte sig med benene overkors, og under tilbageholdelse af åndedrættet opnåede han første trin på henrykkelsens vej.

Tjenerinderne blev borte en stund, optaget af de mange lækre ting, der var at spise. Og skyggen fra de andre træer flyttede sig mod øst, men rosen-æbletræets skygge blev stående uforandret over barnet. Pludselig kom tjenerinderne i tanke om, at de havde ladet deres

unge herre alene tilbage, og da de løftede forhænget, så de Boddhisattva siddende på sit leje med benene overkors, og de bemærkede miraklet med skyggen. Så gik de til kongen og sagde: Herre, sådan og sådan sidder prinsen, og skyggen fra de andre træer har flyttet sig imod øst, men rosentræets skygge er blevet stående uforandret. Og kongen kom til i hast, så miraklet og hilste sønnen med ærefrygt.

Prinsen voksede til, og da han var 16 år gammel, byggede kongen ham tre slotte, et for hver af årstiderne, og gav ham yderligere 40,000 danserinder til selskab.

En dag ønskede Boddhisattva at foretage en tur i parken, og han gav sin køresvend ordre til at spænde for. Denne kørte da frem med en pragtfuld vogn, smukt pyntet og forspændt med fire udvalgte heste, hvide som den hvide lotus' kronblade. Og Boddhisattva besteg vognen, der var skøn som et gudepalads, og kørte i retning af parken.

Da tænkte guderne: Tiden er nær, da prins Siddhartha skal oplyses. Vi vil vise ham et tegn. En af guderne omskabte sig til en brøstfædig, gråhåret olding, krumrygget, stavrende og skælvende, og han viste sig for Boddhisattva, men således at kun han og køresvenden kunne se ham.

Da sagde Boddhisattva til køresvenden: Sig mig, min ven, hvad er det for et menneske? Om det så er hans hår, er det ikke som andre menneskers. Så snart han hørte svaret, udbrød han: Skam få fødselen, at alderen skal ramme enhver, som er født, og med oprevet sind vendte han om og steg op i slottet.

Hvorfor er min søn vendt så hurtigt tilbage? spurgte kongen. Han har set en olding, herre – lød svaret; og fordi han har set en olding, har han i sinde at trække sig tilbage fra verden.

Vil du dræbe mig med de ord? Skynd jer at få fremført nogle skuespil for min søn! Kan vi blot få ham gjort glad, vil han opgive tanken om at forsage verden. Og kongen satte vagtposter ud i en halv mils omkreds.

Så hændte det en dag, at Boddhisattva undervejs i parken fik øje på en syg mand, som guderne fremtryllede, og da han havde forhørt sig om, hvad det var, vendte han bedrøvet tilbage til slottet. Kongen gjorde samme spørgs-

mål og gav samme ordre og sendte endnu et vagthold ud i trekvart mils afstand.

En anden dag, da Boddhisattva var undervejs i parken, så han en død mand, som guderne havde fremtryllet, og da han havde forhørt sig, vendte han bekymret hjem. Kongen gjorde samme spørgsmål og gav samme ordre, og han udsendte endnu et vagthold i en hel mils omkreds.

Og atter en dag, da Boddhisattva kørte i parken, fik han øje på en munk, som guderne havde fremtryllet. Han spurgte køresvenden: Sig mig, hvem er denne mand? Og endskønt der ingen buddha var i verden, og køresvenden ingen forestilling havde hverken om munke eller om deres gode egenskaber, svarede han på gudernes indskydelse: Herre, det er en, som har forsat verden – og brød ud i lovprisning af det forsagende liv. Tanken om at forsage verden behagede Boddhisattva, og den dag fortsatte han sin vej, indtil han kom til parken.

Da han havde forlystet sig dér hele dagen og badet i kongehavens lystdam, tog han ved solnedgang plads på den kongelige hvilebænk for at smykke sig. Hans tjenere bragte ham fine klæder, prydelser af forskellig art, blomsterkranse, salver og vellugtende sager, og efter at have smykket sig besteg han sin overdådigt udstyrede vogn.

Just i dette øjeblik modtog kong Çuddhoda-na meddelelse om, at prinsens yndlingshustru havde født en søn, og han tilkaldte en tjener og sagde: Bring min søn det glade budskab. Men da Boddhisattva modtog budskabet, udbrød han: En hindring (rahula) er født, en lænke er kommet til verden.

Hvad svarede min søn? spurgte kongen, og da han hørte det, sagde han: Min sønnesøns navn skal fra denne dag være prins Rahula.

Boddhisattva gik ind i slottet og lagde sig på en løjbænk. Straks samlede der sig om ham rigt klædte kvinder, skønne som himmelske nymfer, fuldt uddannede i dans og sang, som søgte at forlyste ham med dans og musik. Men Boddhisattvas afsky for lidenskab hindrede ham i at glæde sig derved, og han faldt i en dyb søvn. Da udbrød kvinderne: Hvorfor skal vi trætte os længere, når den, for hvis skyld vi danser, er faldet i søvn. De kastede musikinstrumenterne fra sig og lagde sig ned; men

lamperne var fyldt med sødtduftende olie og vedblev at brænde. Ud på natten vågnede Boddhisattva, satte sig op med benene overkors og iagttog de sovende kvinder, som lå spredt over gulvet, nogle våde af savl og spyt, andre skærende tænder og talende i søvne, nogle med åben mund, andre med klædningsstykkerne gledet ned, blottende deres grimme nøgenhed. Den store forandring i deres ydre forøgede yderligere hans afsky for sanselige glæder. Hans pragtfulde værelse, skønt som Indras² palads, begyndte i hans øjne at ligne en kirkegård opfyldt med døde kroppe: Hvor trykkende og kvælende er det dog alt, udbrød han, hans sind brændte efter at vende verden ryggen, og han sagde: Jeg må endnu i dag foretage det store skridt bort fra verden.

Han stod op, kaldte på en tjener og gav ham ordre til at sadle hans yndlingshest.

Nu tænkte Boddhisattva: Jeg vil blot kaste et blik på min søn, og han begav sig til de værelser, som beboedes af Rahulas moder og åbnede døren til hendes værelse. Derinde brændte en lampe, og Rahulas moder lå på sit leje smykket med jasminer og andre blomster og sov med hånden på sønnens hoved. Boddhisattva blev stående på tærskelen og betragtede dem begge.

Dersom jeg løfter min hustrus hånd fra barnets hoved og tager ham op, vil han vågne og således forhindre mig i min bortgang. Jeg vil først blive en buddha og derefter komme tilbage og se min søn. Med de ord forlod han slottet.

Nu lagde Boddhisattva sine kostbare klæder, iførte sig munkedragten, som Brahma³ skænkede ham tillige med munkens traditionelle ejendele, en skål, en kniv, en nål, et bælte og en si, og begav sig til skoven ved Uruvela, hvor han traf 5 strenge bodsøvere.

Disse tjente ham på alle måder i de seks år, hans sjælekamp varede, gjorde rent i hans celle og lystrede hans mindste vink, medens de

uafbrudt tænkte: Nu vil han blive en buddha, nu vil han blive en buddha.

Boddhisattva besluttede at drive askesen til det yderste og prøvede forskellige måder, f.eks. at leve af én sesamkærne eller ét riskorn om dagen, ja ophørte ganske at tage næring til sig og afviste endog guderne, når de kom og forsøgte at indgive ham næring gennem hudens porer. Af mangel på føde blev hans legeme udmagret i allerhøjeste grad, huden mistede sin glans og blev sort, indtil han en dag under en ekstase fremkaldt ved åndedrættets tilbageholdelse, fik så voldsomme smerter, at han sank bevidstløs sammen.

De seks år, som den ophøjede anvendte på bodsøvelser, var som den tid, man vil anvende på at slå knuder på luften. Han kom til det resultat, at strenge bodsøvelser ikke fører til oplysning, og han begyndte da at gå rundt i byerne for at tigge føde sammen, som han ernærede sig ved.

Den store oplysning tidedes ham under det hellige bo-træ i Uruvela.

Boddhisattva vendte ryggen til stammen af bo-træet med ansigtet mod øst. Han fattede den store beslutning: Lad min hud, mine sener og knogler visne, lad kødet og blodet i mit legeme tørre hen. Jeg vil ikke vige fra denne plads, før jeg har nået den højeste og fulde viden. Og med benene overkors anbragte han sig i uovervindelig stilling, som end ikke hundrede lyn til sammen kunne have forjaget ham fra.

Og i den første nat, mens bo-træet dryppede røde, korallignende skud ned over hans munkekappe, nåede han til erkendelse af sine tidligere tilværelser, i anden nattevagt vandt han det himmelske øje, og i den tredje nattevagt gik årsagskæden op for ham.

I tanken gennemgik han de tolv led af årsagskæden, forlæns og baglæns, rundt og tilbage igen, og imens skælvede de titusinde verdener tolv gange.

Fra indledningen til Jakata.

Kilde: Sv.Aa. Bay, *Fremmede religioner i nutiden*, Gyldendal 1980, s. 168-176.

1. Hindu-præst
2. Gudernes konge
3. Skaberguden – den universelle guddommelig kraft

I den første del af Buddhalegenden vil vi se nogle eksempler på, hvordan man kan trænge ind i en tekst og dens verdensbillede ved at gå ind i symbolerne og få dem til at tale. Buddhalegenden er helt igennem mættet med billeder. Prøv engang at se beskrivelsen af Boddhisattvas sidste nat i kongeslottet. Billederne er så stærke, at de påvirker alle sanser og drager læseren ind i en helt anden virkelighed. Andre gange skaber teksterne mere direkte brud i den fysiske virkelighed, og tvinger dermed læseren til et andet niveau af forståelse, som f.eks. da tjenerinderne har forladt den unge Boddhisattva for at se på forårsplojningen, og han sætter sig til at meditere under rosen-æbletræet. Træets skygge står stille imens, og det kræver en tolkning, for noget sådant sker jo „normalt“ ikke. Solens lys bestemmer i den fysiske verden, hvor skyggerne kastes, men Buddhas lys er åbenbart stærkere end solens. Det sætter tiden ud af kraft. Hermed har vi fået et billede på hans storhed. Vi har fået en anelse om noget helt ufatteligt og uforståeligt for den normale bevidsthed.

I en religiøs oplevelse manifesterer helheden sig, og alle virkelighedsdimensioner mødes. Tiden står stille, individet opløses i det kollektive, ordene og adskiltheden forsvinder, og oplevelsen af enhed står tilbage. Individet tages således ud af den normale mere eller mindre grå virkelighed og føres ind i et helt andet oplevelsesunivers, hvor nu'et fylder alt.

Religiøse fester er forsøg på at skabe religiøse oplevelser. Festens handlinger skal forberede sindet til at kunne opleve helhed. Gennem myter og ritualer aktiveres symboler på helhed, og dermed stemmes sindene, så de bliver i stand til at modtage og opleve religiøse dimensioner.

I den fysiske virkelighed, i jeg'et, forstår og erkender vi alting gennem modsætninger. Lys forstår vi på baggrund af mørke, godt på baggrund af ondt osv. Alting er her dualt og adskilt. I den religiøse dimension er det helt, den duale virkeligheds poler bliver ført sammen.

Denne sammenføring af poler sker gang på gang i Buddhalegenden, og det viser, hvor stærk en religiøs virkelighed, der her skal udtrykkes.

Tidspunktet for Buddhas fødsel var midsommerfesten og fuld-månedagen. Solen var på sit højeste, det samme var månen. Disse polære naturkræfter var således fuldt udfoldede og i balance. Nu kunne noget særligt ske.

Dronning Maya bortskænkede fire hundrede tusinde guldstykker og overholdt de otte fastebud. 4-tallet er et helhedssymbol. Den fysiske verden er opbygget efter 4-tallet, den har fire verdenshjørner, fire årstider osv. 4-tallet symboliserer altid den fysiske virkeligheds helhed. Dronningen viste her ved sine handlinger, at hun var i

overensstemmelse med denne helhed, og hun var derfor godt forberedt til det, der skulle ske. Hun lagde sig til at sove og drømte en drøm.

Dronning Mayas drøm

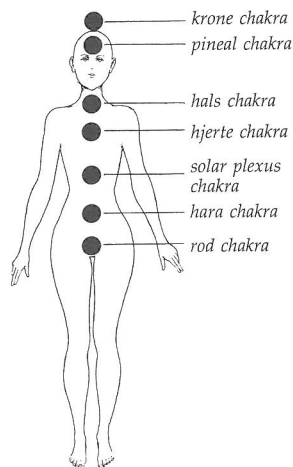
De fire verdensvogtere kom og hentede hende. Igen har vi helheds-symbolet fire, og her i form af verdensvogterne, som kom fra de fire verdenshjørner og tydeligt symboliserer den fysiske verdens helhed. De førte hende op i bjergene og lagde hende dér under et højt træ. *Bjerger* er altid symbol på at være nærmere det guddommelige. Her er stille og klart, og det symboliserer den åndelige, højere bevidsthed. Dette ses også i Ny Testamente, hvor Jesus kun én gang viser sig i sin sande, guddommelige natur, nemlig under forklarelsen på bjerget.

Det høje træ er symbol på midtpunktstræet eller livets træ, som man møder i næsten alle religioner. I det kristne paradys stod livets træ i midten. I nordisk religion var det Yggdrasil, hvis grene bredte sig ud over hele verden og rakte op over himlen, – og hos prærieindianerne stod der altid et træ i midten af bopladsen, som symboliserede forbindelsen mellem jord og himmel. Træet er forbindelsesled mellem det fysiske og det åndelige. I træet er tiden ophævet, dér er det evige, det åndelige liv til stede. At træet er *syv* mile højt henviser igen til helheden. Mennesket og skabelsen i det hele taget består ifølge den østlige filosofi af syv energicentre, chakra'er, der bidrager til helheden med hver sin psykiske kvalitet (se s. 18).

Nu indfandt verdensvogternes *hustruer* sig, og vi er dermed steget endnu højere op imod helhedsbevidstheden, for nu er den maskuline/feminine polaritet ophævet (se figuren s. 16). Disse kvinder badede og rensede dronningen og iførte hende himmelske klæder. Hun blev hermed befriet fra enhver tilknytning til det jordiske, det fysiske.

De førte hende herefter til sølvbjerget. *Sølv* er symbolet på den kvindelige side af den åndelige dimension, den kvindelige spiritualitet eller forædling, mens *guld* symboliserer den maskuline. På sølvbjerget var der et gyldent hus, hvilket viser, at i det kvindelige lever det mandlige. Her er vi nået til det, som C. G. Jung kalder den kvindelige animus, kvindens indre psykiske maskuline pol. For dronningen betød det, at hun langsomt havde bevæget sig dybere og dybere ind i sit eget sind, helt ind hvor alting var rent og klart, og hvor hun kunne møde sig selv fuldt og helt. Her blev hun lagt på et himmelsk leje med hovedet mod øst, mod solopgangen og lyset.

Boddhisattva, den kommende buddha, befandt sig på guldbjer-

Chakra'ernes placering.

(Gurli Reichenback.
Gengivet fra Helen
Gamborg: *Det usynlige i helbredelse*.
Olivia 1990, s. 48).

get. Det gjorde han, fordi han var en mand, – guldets symboliserer jo den maskuline åndelige dimension. Han var i skikkelse af en hvid elefant, og *den hvide elefant* er som symbol knyttet til et af de 7 energicentre, halschakra'et, der repræsenterer en høj åndeliggjort psykisk kvalitet (se figuren). Det viser, at han som menneske var ren og hævet over den normale menneskelige virkelighed. Den grå elefant hører hjemme i det laveste af energicentrene, som er knyttet til jordelementet. Den har i den fysiske virkelighed en kolossal styrke og smidighed – den er her den ypperste skabning. Desuden kan den løfte snabelen, hvilket symboliserer, at den energi, der hos de fleste mennesker er bundet i den fysiske virkelighed, kan rejses op mod højere tilstande af bevidsthed. Når elefanter afbildes med løftede snabler, er der tale om hellige elefanter. Den hvide elefant er også hellig. Den er rensat for det grå, det kropslige og fysiske. Den symboliserer med buddhismens ord det at være ude over den karmiske problematik, d.v.s. ikke mere at være bundet af tidligere handlinger. Så når Boddhisattva her kom til syne som en hvid elefant, viser det netop, at han var en kommende buddha.

Han gik mod sølvbjerget, mod dronningens hvilested, og her forberedte han sig på at skride ind i det gyldne hus, hendes sjæl. Før han skred ind, plukkede han en *lotus*, igen et symbol på den åndelige dimension, og vi ser endnu engang, hvorledes han var hævet over alt karmisk. Hans sind var rent. Han fødtes ikke for sin egen skyld, for han kunne intet mere opnå for sig selv. Han fødtes alene til hjælp for andre levende væsener.

Han *trompeterede* højt, hvilket er endnu et symbol på, at han inkarnerede gennem halschakra'et, som er knyttet til lydelementet. Han hvilede helt i sig selv uden nogen tilknytning til det fysiske.

Tre gange gik Boddhisattva rundt om moderens leje, før han trængte ind i hendes liv. Fænomenet med først at føre handlingen igennem fjerde gang kendes også fra andre religioner. F.eks. udfører prærieindianerne ofte deres rituelle handlinger tre gange på skræmt, før de fjerde gang fører dem helt igennem. Det gælder bl.a. fældningen af træet til soldansen. 3-tallet symboliserer den åndelige verdens helhed, mens 4-tallet viser helheden i den fysiske. Når de først handler tre gange på skræmt, manifesterer de derfor først handlingen i den åndelige dimension, før de fører den ud i den fysiske. På samme måde her. Boddhisattva gik tre gange rundt om moderen for at være helt i pagt med den åndelige verden, før han inkarnerede. Når han vendte højre side mod moderen, viser det, at han var dreng/mand (se figuren s. 16).

Da dronningen vågnede og fortalte drømmen, sammenkaldte kongen 64 (4 x 4 x 4) fremstående brahmaner, som tolkede den. De fandt ud af, at dronningen havde undfanget en dreng, og at han

måtte være et meget specielt barn, siden alle tænkelige symboler var i balance og viste hen til noget åndeligt. Hvis dette barn valgte at anvende sine kræfter fysisk, ville han blive en verdenshersker, ellers ville han blive en buddha.

Buddhas vej til oplysning

Da Buddha efter en beskyttet og sorgløs barndom og ungdom helt uforberedt i parken mødte lidelsen og døden, erkendte han dem som tilværelsens grundvilkår. Dette rykkede fundamentet væk under hans gamle tilværelse. Han indså, at han som prins havde levet i en illusion, og han opgav alt og begav sig ud i verden for at finde sandheden. Han forsøgte at gå den traditionelle vej indenfor hinduismen, nemlig gennem bodsøvelser og askese, men dette førte ham ikke til den endelige afklaring. Han levede i seks år i Uruvelaskoven sammen med andre hellige mænd og kappedes med dem i strenge bodsøvelser. Han drev askesen så vidt, at han i en periode levede af kun ét riskorn om dagen, men det eneste, han opnåede, var, at hans krop og kræfter blev helt udtæret, og til slut faldt han om af udmattelse. Da han kom til sig selv, vidste han, at denne vej ikke førte ham til den sande erkendelse, og han brød askesen, hvilket samtidig blev et brud med hans nærmeste følgesvende. Fem mænd havde nemlig sluttet sig til ham i hans søgen, og da de så, han begyndte at spise, tog de skarpt afstand fra ham. De betragtede ham som én, der ikke kunne klare askesens radikalitet, og de forlod ham. Buddha var nu helt alene i sin søgen, og han var ikke tilfreds med mindre end det fuldkomne. Han ville trænge igennem alle jegg-illusioner og alle planer af uvidenhed for at nå til den rene erkendelse.

I denne situation, hvor han stod helt uden vejledning, og hvor han havde brudt med alle kendte veje, huskede han pludselig, hvorledes han engang i sin barndom sad i skyggen under et træ i en tilstand af salig fred uden at føle hverken savn eller længsel. Han besluttede at prøve denne vej igen, og det gjorde han i Bodh Gaya, hvilket betyder „stedet, hvor Buddha fik oplysning“, buddhismens helligste sted. Her satte han sig under et botræ med den faste beslutning, at han ikke ville forlade stedet, før han havde vundet den endegyldige erkendelse.

I 1987 besøgte jeg Bodh Gaya (se s. 41) og var så heldig at få et interview med den munk, der administrerede tempelområdet, Bhagavad JanaJagat. Han fortalte mig om sit syn på Buddhalegenden, og noget af det, der gjorde dybest indtryk på mig, var netop hans beskrivelse af Buddhas beslutning om at opnå oplysning under træet. Han forklarede, at Buddhas viljesbeslutning var så stærk, at

der ikke var tvivl i hans sind, og „når et menneske har truffet en sådan beslutning“, sagde han, „så kan intet hindre den i at gå i opfyldelse. Den er som en pil, der er afskudt mod målet, og intet kan hindre den i at nå frem. Målet er allerede aktiveret. Mennesket kan dø, men det ændrer ingenting, for hvis beslutningen ikke går i opfyldelse i denne inkarnation, i dette liv, så vil den gøre det i det næste“. Hvis et menneske således kan lægge alle sine sjælekræfter i en beslutning, kan intet efter buddhistisk opfattelse forhindre den i at blive til virkelighed. Det er allerede sket på et andet og højere bevidsthedsplan. At Buddha kunne træffe en sådan beslutning, viser, hvor høj en bevidsthed han allerede på dette tidspunkt havde udviklet. Intet, ikke engang døden, kunne stoppe ham.

For at forstå dette kan vi tænke på vores eget liv. Mange mennesker bruger en mængde energi og tid på at ønske sig tilværelsen anderledes, end den er. Hvis tingene alligevel ikke ændrer sig, vil man i buddhismen sige, at årsagen er, at vi ikke ønsker det dybt nok. Vi er uklare, – ved ikke rigtigt, hvad vi vil, og derfor kan vi ikke investere os selv. Derfor kan vi heller ikke handle, som det er nødvendigt, for at ønsket skal gå i opfyldelse. Et virkeligt ønske må altid være fulgt af radikal handling. For den, som har truffet en egentlig eksistentiel beslutning, er ingen pris og intet afsavn i den konkrete verden for stort – det ses af Buddhas beslutning om at sætte sig under træet. At kunne handle så radikalt kan være vanskeligt for os at forstå. Vi har svært ved at vælge og ved at handle eksistentielt, fordi det altid vil være ensbetydende med at udelukke andre muligheder, og det vil vi nødigt.

Mens Buddha – der jo stadig kun var Bodhisattva – sad og mediterede under botræet før oplysningen, blev han angrebet af Mara (buddhismens „djævel“), som hersker over begærsverdenen. Han symboliserer derfor forgængeligheden, og han ville ikke lade prins Siddhartha undslippe, så han samlede sin hær af dæmonvæsener og angreb Bodhisattva for at få ham til at opgive. Alle guderne, der havde været forsamlet, flygtede i rædsel. Da Buddha opdagede, at han sad helt alene tilbage, fordybede han sig i meditation. Mara lod en hvirvelstorm rejse sig, der ville være i stand til at knuse bjerge og rykke træer op med rode, men den kunne intet stille op overfor Buddha. Så lod Mara regnen styrte ned, så træerne oversvømmes, men ikke en dråbe ramte Buddha. Derefter forsøgte han sig med klippeblokke, der kom rygende og flammende gennem luften, men da de nåede Buddha, forvandlede de sig til blomster. Mara greb nu sin diskos og opfordrede Buddha til at flytte sig. Han afslod, og Mara kastede sin diskos mod ham, men den blev som en blomsterbaldakin hængende i luften over ham. Buddha spurgte nu Mara, hvem der var hans vidne på, at han var berettiget til at ind-

tage Boddhisattvas plads, og hele Maras demonhær vidnede for ham. Mara spurgte tilsvarende Buddha, hvem der var hans vidne, og han strakte sin højre hånd ned mod jorden og bad den vidne for sig. Jorden lod et vældigt råb lyde om, at den var hans vidne, og Maras hær flygtede i rædsel, mens guderne jublede.

Når jorden vidnede for Buddha, viser det, hvorledes han var i fuldkommen balance med naturen. Han levede helt i pagt med naturlovene i sig selv og udenfor. Fremmedgørelse eksisterede ikke længere for ham.

Buddhalegenden som meditationsobjekt

På figuren side 22 ses kampen med Mara illustreret på en *thanka*, et buddhistisk meditationsbillede. Billedet forestiller „den jordrørende Buddha“, som er den almindeligste fremstilling af den historiske Buddha¹. Forskellige buddhaer fremstilles med forskellige håndstillinger, mudra, og bl.a. gennem disse mudra fortælles, hvilken buddha, der er tale om, og hvad hans funktion er. Dette vil vi vende tilbage til senere. Her skal blot fastslås, at den „jordrørende Buddha“ altid henviser til det sted i Buddhalegenden, hvor jorden vidner for Buddha mod Mara.

På *thankaen* ser vi rundt omkring Buddha hele Maras hær, der forsøger at ødelægge ham med alle slags våben, som de skyder imod ham. Buddha sidder i ophøjet renhed og afklarethed på sin trone, og intet af det Maras verden symboliserer, kan længere ramme ham. Han kan ikke fristes af noget i den sansemæssige verden, han kender ikke længere til begær og heller ikke til angst. Intet kan anfægte ham, og derfor forvandles alt, hvad Maras hær skyder imod ham, til blomster. Buddha er helt omgivet af det åndelige univers, den højere bevidsthed. Over ham sidder en buddha i meditationsstilling og under ham sidder én med frygtløshedens mudra (se s. 71). Han er uden for denne verden.

Dette billede, ligesom alle andre meditationsbilleder, handler dog ikke kun om den historiske Buddha. Det viser en tilstand i sindet, som ethvert menneske kan opnå. *Thankaerne* bruges som meditationsobjekter, hvor den mediterende skal identificere sig med billedet og den tilstand, der her er beskrevet. Billedet viser altså, hvorledes det menneske, der overvinder sin egen angst, forvirring og begær, ikke længere kan rammes af noget ondt. Andre menneskers negativitet vil aldrig mere kunne ramme og anfægte. Det menneske, der har overvundet sig selv, vil finde en mening i det, der sker,

1. Den historiske Buddha benævnes ofte Buddha Sakyamuni, d.v.s. eneboeren af Sakyaslægten. Ifølge nogle buddhistiske retninger har der været utallige tidligere buddhaer, og der vil komme mange endnu.

Buddha overvinder Mara. Billedet er et bloktryk fra omkring 1720.

og vil dermed have fundet en indre styrke til at leve livet med alt, hvad det indebærer. Det vil kunne modstå enhver fristelse og manipulation, og det vil forstå, at andre menneskers ondskab og negativitet skyldes, at de ikke har det godt, at de er i lidelse. Det vil have medfølelse med dem, hvilket blomsterne symboliserer.

I modsætning hertil står almindelige mennesker. I deres liv vil den enes negativitet aktivere lignende følelser hos den anden, og de vil begge være fanget ind i en ond cirkel af angst, vrede og misundelse.

Hvad thankaen fortæller om Buddha, hører vi tilsvarende om Jesus i Ny Testamente. Menneskenes ondskab og uforstand korsfæster ham, men han siger i Lukas 23,34: „Fader! tilgiv dem; thi de ved ikke, hvad de gør.“ De kan slå ham ihjel, men hans ånd kan de ikke ramme. Deres ondskab forvandles hos ham til blomster, idet den vækker hans medfølelse.

Efter mødet med Mara, efter denne styrkeprøve eller fristelse, opnåede Buddha den højeste erkendelse og oplysning.